

УДК 1:3 /6.3/316:13,2

В. А. Троянський*доцент кафедри суспільних наук та українознавства
Буковинського державного медичного університету***А. А. Мойсей***кандидат філософських наук, доцент,
завідувач кафедри суспільних наук та українознавства
Буковинського державного медичного університету***ПАРАДИГМИ В ДОСЛІДЖЕННІ ДУХОВНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ**

Як відомо, парадигма є системою (а не сукупністю – В.Т.) теоретичних і методологічних передумов будь-якого наукового дослідження, основою вибору проблем і моделлю для вирішення досліджуваних завдань. Вона сприяє подоланню труднощів у дослідницькій творчості, фіксації змін у структурі знання, зокрема у випадках необхідності його синтезу та інтеграції щодо проблеми духовності людини за умов кризи суспільства.

Якщо за однопартійної системи, згідно з її «ідеологемами», уважалось, що в парадигмі недостатньо виражені світоглядні й соціальні параметри розвитку науки, робилася підміна цього поняття «стилем наукового мислення», то в наш час ситуація суттєво змінилася. На відміну від пізнавального, ціннісне ставлення до науки неодмінно містить у собі разом із характеристикою об'єкта також і вираження властивих суб'єкту духовних прагнень, сподівань, ідеалів, тощо. Вартісна характеристика певного явища як належного виконує роль стратегічного орієнтира на шляху суцього й належного для українця, є спонукуючою його ціннісного ставлення до природних, соціальних, політичних і духовних процесів, основою вибору суб'єктом мети, засобів, наслідків та умов діяльності.

Незважаючи на принципову відмінність методології «наук про дух» від основоположних критеріїв науковості, у них й дотепер переважають плюралістичні, діалогічні ракурси в поєднанні з дискусійністю більшості проблем [3, с. 14].

Епістемологія має ціннісно-оцінний характер. Як буттєва форма духовність складається внаслідок виділення людиною самої себе зі світу, усвідомлення себе як суб'єкта самопізнання, самовідношення, самооцінювання власних вчинків, діяльності, спілкування, життєдіяльності загалом. Як зазначав М. Монтень, «душа», що вмістила в собі філософію, не може не заразити своїм здоров'ям і тіло».

Дослідження методологічної парадигми духовності людини в Україні сягають 60–70-х рр. ХХ ст. Цим із того часу займалися Н.П. Депенчук, Н.Т. Костюк, С.Б. Кримський, П.В. Копнін, В.П. Петленко, С.С. Гурвич, В.І. Шинкарук, Г.Ю. Кікець та ін.

Підвищена увага до світоглядної рефлексії як аксіологічної основи духовності активізува-

ла розроблення проблеми у вищих навчальних закладах на рубежі ХХ–ХХІ ст. (В.С. Крисаченко, Є.П. Семенюк, М.Г. Корнеєва, Н.О. Маковський, М.М. Роженко, І.П. Проценко, С.М. Вовк, Б.В. Починок, М.А. Ожеван, М.М. Сидоренко).

Без сумніву, філософська школа М.Г. Марчука надала сил відповідним фахівцям як на кафедрі філософії Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича, на кафедрі суспільних наук та українознавства Буковинського державного медичного університету, так і науковцям інших вищих навчальних закладів низки міст України. З його допомогою у 2005 р. кафедра суспільних наук та українознавства Буковинського державного медичного університету видала колективну монографію «Філософські проблеми людинознавства» [2].

Є всі підстави вважати, що філософія цінності, розкрита в монографії М.Г. Марчука «Ціннісні потенції знання», виникла в руслі загальної тенденції до відновлення синкретизму духовності, а пізнання ціннісних аспектів науки – як намагання повернути її в універсальний контекст культури [4].

Про це свідчить і навчальний посібник Б.В. Починка та І.Б. Починок «Вступ до філософії гуманітарних наук» [1].

Сприяють поглибленому вивченню методологічної парадигми духовності й періодичні видання, зокрема «Науковий вісник університету» Серія «Філософія». – Випуски 2001–2013 років. – Чернівці; «Практична філософія» – К. : Парапан. – цих самих років. У цьому виданні в рубриках «Людина, суспільство, духовність», «Світоглядні трансформації культури», «Дух і духовність у соціально-гуманітарному пізнанні», «Культура. Духовність. Гуманізм», «Методологія науки: больові точки», «Теорія і методологія III тисячоліття: філософський дискурс», «Суспільний розвиток у гуманітарному вимірі», «Культурно-історичне життя українців: світоглядне віддзеркалення», «Суспільне буття у вимірі практичної філософії», «Українська духовність у дзеркалі філософської рефлексії», «Філософська рефлексія ціннісного буття людини» глибокий аналіз досліджуваного показали І.В. Степаненко, В.І. Абрамов, В.І. Огнев'юк, О.М. Рубанець, І.А. Муратова, Н.К. Петрук, В.В. Зінченко, В.С. Горсь-

кий, С.Л. Кузьміна, В.С. Лутай, Д.І. Кірюхін, О.В. Марченко, Ф.П. Власенко та інші.

Проте в зазначених працях досліджуються лише окремі аспекти методологічної парадигми духовності, комплексний підхід здебільшого постулюється без опосередкування процесами інтеграції гуманітарного знання. А воно ж за суттю своєю характеризується єдністю диференціації та інтеграції. У ньому безпосередньо чи опосередковано існують конкретні механізми інтеграції диференційованого знання як засобами самої науки, так і філософського узагальнення в їхній взаємодії.

Мета статті – виявити суперечності методологічної парадигми в дослідженні духовності українського народу, основ деградації його світогляду, зумовлених нужденністю більшості громадян і внутрішньополітичною боротьбою різноспрямованих політичних партій, які продукують суперечні (часто протилежні) переконання щодо шляхів, способів, джерел, механізмів виходу з усебічної кризи суспільства, утягнутого у військові дії.

Необхідність гуманізації життя за умов перебування всіх його сфер загострює проблему стратегії гуманітаристики. Без з'ясування її методологічного базису емпірична інформація про людину й суспільство безплідна або в кращому випадку має виключно прикладне значення. Разом із тим демократизація суспільного буття всерйоз торкається формування й різноспрямованих, часто не лише суперечливих, а й протилежних методологічних орієнтирів, які не просто навіть класифікувати, а тим більше дошукатися в них змісту їхніх спонук.

Коли йдеться про особливості будь-якого предмета думки, закономірно уточнюється його зміст. У сучасній філософській літературі при визначенні методології акцентується момент «учення про методи». Актуальність такого акценту виправдана особливо тоді, коли дослідники підкреслюють певну автономність і специфіку засобів окремих наук. Диференціація методів, принципів, законів навіть в однойменній галузі знання спонукає до формування локальних картин цілісного світу, уточнення понятійного апарату аподиктичності доведень і висновків, раціональності процедур пояснення й передбачення. Проте ці процеси, продуктивні загалом, мають водночас і негативний момент: строкатість індуктивного методу спричиняє його протиставлення дедуктивному, гіпотетико-дедуктивному та іншим перспективним методам і принципам дослідження духовності в Україні. Некоректність абсолютизації методів окремих наук особливо виявляється при вивченні біосфери й неосфери та їхнього взаємного зв'язку, взаємодії, взаємозумовленості.

Про включення живого, а тим більше гуманітарного й духовного або не йдеться зовсім, або

воно просто постулюється, як «Органіка» в Гегеля після «Механіки» та «Фізики».

У зміст методології варто обов'язково включити ще й процес застосування принципів світогляду до процесу пізнання, духовної творчості загалом і до практики. Це включення відразу актуалізує плюралізм підходів до людини, її буття, його суб'єктивність, розкриття якого неможливе без з'ясування особливостей духу, до явищ історії, цінностей, культури, до персоніфікації особистості загалом людського досвіду, трансцендентування його у світ належного.

Ігнорування ж зазначеного не дає змоги досягненню об'єктивно-істинного гуманітарного знання, постулює меншовартість генералізуючо-номотетичних підходів, недооцінювання евристичної значущості гносеологічної актуалізації духовних здатностей суб'єкта, «віднесення об'єкта до цінностей», ідеографічного методу, процедури розуміння, емпатії, інтуїції тощо. Зрештою, знання «світу людини» є смисловою основою всіх видів діяльності, визначення світоглядних орієнтирів найсуперечливішої істоти Всесвіту, формою її самопізнання й самоствердження.

Людина – найвищий ступінь розвитку цілісного світу в земних умовах, найскладніша матеріально-духовна система, яка втілює в собі закономірності самоорганізації, самовідтворення та самоуправління. На це постійно звертають увагу у своїй творчості відомі філософські стратегі: В.І. Шинкарук, М.В. Попович, І.В. Бичко, І.Ф. Надольний, М.Г. Марчук та ін. Їхні дослідження – надійний орієнтир усебічного комплексного підходу до методологічної парадигми не лише в сучасній, а й у майбутній антропології. Цей підхід включає всі відомі наукові призми гуманітаристики й водночас має своєрідну автономність, оскільки найближчий до інтертеорії та метатеорії, продуктованих філософією [3, с. 8].

Сучасні соціально-гуманітарні процеси як синтез різноякісного, різномасштабного та різнорівневого «зрізу» духовності і своєрідності її детермінант вимагає розроблення методологічних засобів, які адекватно забезпечували б єдність таких «зрізів» [2]. Інтеграція може здійснюватися в межах наукової системи, яка вже склалася, сприяючи підвищенню рівня її цілісності й організованості, а також у процесі виникнення нової системи із раніше не пов'язаних між собою елементів.

Разом із тим саме методологія дослідження духовності в сучасних умовах неоднозначна, строката, суперечлива через особливості тлумачення світоглядних засад суб'єктів творчості та їхніх об'єднань, своєрідного бачення аспектів аналізу діяльності людини, абсолютизацію методів і принципів окремої галузі знання.

Саме тому в методологічній парадигмі дослідження духовності як феномена однією з головних

проблем є своєрідне співіснування персоналізму, екзистенціалізму, структуралізму, функціоналізму, психоаналітики, феноменалізму, вульгарного матеріалізму, космоцентризму, антропоцентризму, біхевіоризму, холізму, дуалізму, психофізіологічного паралелізму та багатьох інших варіантів гуманітарного спрямування. Кожний із них має особливі підстави для власного статусу, проте в більшості з них роз'єднані онтологічні, гносеологічні, аксіологічні й праксеологічні спонуки людської діяльності [5, с. 28].

Філософія здатна здійснювати вищий синтез гуманітарних знань через удосконалення і розвиток методологічного апарату окремих сфер знання та інтегрування їх у єдину систему. Цей шлях сприятиме самовдосконаленню методологічної функції філософії, пошукам нестандартних засобів інтеграції новітніх розвідок у гуманітаристиці.

Важливо враховувати своєрідність структуралізації інтегративних процесів, які орієнтують на побудову цілісної наукової картини світу. Виділяють горизонтальний взаємозв'язок однопорядкових елементів різних рівнів – «зрізи» інтеграції: безпосередній та опосередкований синтез гуманітаристики, фрагментарну (часткову) й цілісну (повну, глобальну), ендогенну (перетворення всередині епістемологічних елементів) та екзогенну (перетворення в зовнішній, міжелементній сфері). Міжелементна інтеграція включає в себе кон'юнктивний (міжпонятійний, міжтеретичний, міждисциплінарний і міжгалузевий синтез духовності). Найвищий рівень екзогенної інтеграції – міжгалузєва інтеграція гуманітарних знань.

Крім цілісної наукової картини духовності, не менш важливими напрямками реалізації інтегративної функції філософії в духовності є розроблення форм буття як основи методології, а також узагальнення в епістемології основних закономірностей усіх видів діяльності людини з урахуванням зазначеного методологічного стрижня й стилю мислення науковців споріднених галузей духовності. Саме криза філософських систем, поліфонія, плюралізм світоглядів спричинилися до втрати методологічного стрижня духовності, розпорошення інтертеорії та метатеорії за ідеологічними уподобаннями, національними, груповими інтересами тощо.

Аналіз динаміки суспільних процесів – необхідна умова продукування метаморфоз усередині комплексів людинознавчих галузей (економіка, екологія, соціологія, демографія, історія, медицина тощо). Строкатість і різноманітність структурних елементів, які й становлять будь-яку з них (медицина, як відомо, має більше ніж 300 галузей) як ціле, визначається не лише складністю об'єкта, що досліджується, а й неоднозначністю

суспільного розвитку, його впливу на духовність людини, вибір стратегічних цінностей і їх реалізацію. У свою чергу, аналіз історичних типів взаємозумовленостей суспільства, природи й людини, тенденцій істотних змін цієї комунікативності в Україні сприятиме розумінню історичних змін співвідношення соціальних умов і біосоціальної природи людини. Адже саме духовність робить людину та її життя повнокровним, рельєфним, самоідентифікованим, самототожним. Проте варто визначити, що в Україні може настати ера порожнечі, у якій гинуть доктрини й великі синтетичні теорії, губляться життєві орієнтири, створюється оболонка, якою можна легко маніпулювати, яка пристосована до плинності систем. Це своєрідний нарцисизм із його «фривольною апатією», тобто байдужістю й слабкою волею, синтезованими з культом бажання, що робить можливим засвоєння моделей поведінки, пропонувані усіма ортопедами фізичного та ментального здоров'я: формуючи «дух», зліплений як завгодно, він бере участь у науковому управлінні тілом і душею.

Особливість методологічної інтеграції духовності в Україні якраз і полягає в тому, щоб чітко визначитися з її предметом, пошуки якого мають місце, знайти концептуальні містки між індивідом, індивідуальністю, особистістю та суспільством, створити інтегральну систему методологічних засобів, здатних охопити в єдиному синтезі біологічну, соціальну, психологічну й духовну сфери творчої активності людини. Методологічне ядро міжгалузєвого синтезу духовності становить таке:

- інтерпретовані через гуманітаристику загальні філософські методи (сходження від абстрактного до конкретного, єдності історичного та логічного тощо);
- методи, характерні для низки наук (формалізація, моделювання, інваріанти, теоретико-інформаційні, кібернетичні тощо);
- загальнонаукові принципи: статистичний детермінізм, доповнюваність, які деталізують принципи причинності, усезагального взаємозв'язку, розвитку в теоретичних сферах гуманітарного знання.

Стосовно медицини, то навіть істотні позитивні зрушення в охороні здоров'я не спроможні відчутно вплинути на ситуацію, зумовлену спектром соціально-економічних, демографічних, морально-правових, екологічних, світоглядних, духовних та інших детермінант. Постає необхідність у формуванні принципово нової системи – системи творення здоров'я (СТЗ). Якщо охорона здоров'я з її залишковим принципом фінансування відображає кризу суспільства в усіх сферах життєдіяльності й суто охоронні, «ремонтні» позиції, то прогнозована система творення здоров'я повинна мати наступальний, конструктивний характер [9, с. 81–82].

Загалом важливим шляхом вирішення методологічних проблем синтезу соціально-гуманітарного знання є подолання абсолютизації природничо-наукової орієнтації вчених, урахування впливу соціальних факторів на біологію людини, її здоров'я, а саме:

1. Фактори штучного доквілля існування, соціальні відносини, спосіб життя, реактивність організму під впливом хімічних речовин, лікувальних засобів.

2. Полегшувальний, гальмуючий чи спрямовальний вплив умов життя на природні біологічні процеси, залежність популяційно-генетичних процесів від лікування спадкових хвороб, що призводить до збереження в генофонді людства таких детермінант, які здебільшого виключаються з нього природнім добром на ранніх стадіях онтогенезу.

3. Вияв психологічних передумов існування та розповсюдження таких соціальних недуг, як алкоголізм, наркоманія, проституція, «зриви» вищої нервової діяльності тощо.

Другий шлях, на нашу думку, полягає в перегляді організоцентризму, в орієнтації на еволюційно-морфологічні, психофізіологічні, популяційно-генетичні й соціально-статистичні дослідження в їхній взаємозумовленості. У такий спосіб духовність має всі підстави виходу на суттєво новий етап свого розвитку, перетворення в епістемологічну базу гуманізації суспільства [6, с. 53–60].

Отже, актуальність подальшого розроблення методологічних проблем парадигми духовності людинознавства зумовлена необхідністю вирішення масштабних завдань гуманізації суспільного життя, їх комплексним характером. Без оптимального співробітництва представників природничих, суспільних, фундаментальних і прикладних наук, упровадження їхніх рекомендацій у практику навіть найкращі проекти самовдосконалення залишаться побажаннями. Багатоаспектність цих процесів продукує чимало методологічних проблем: об'єктивні та суб'єктивні детермінанти, взаємозумовленість матеріального й духовного, соціального й економічного, способів взаємозв'язків структурних елементів в основних сферах життя (економічній, соціальній, політичній, духовній тощо) [2, 5–6, 30–53].

Важливо виділити три головних форми філософського синтезу духовності. По-перше, це створення загальної наукової картини світу, яка дає змогу на кожному етапі гуманітаристики здійснювати філософський синтез змісту конкретного знання про людину.

Під впливом сучасної наукової картини світу долається вузькість і однобічність соматичного, натуралістичного, природничонаукового підходів до людинознавства. На основі філософсь-

кого синтезу теоретична медицина набуває все більш інтегрованого характеру, що передбачає, з одного боку, базування медичних теорій не лише на природничонаукових, а й на психологічних і соціокультурних знаннях, а з іншого – проектує єдність каузального, системно-структурного та еволюційно-генетичного підходів [7, 11–67].

Як метатеорія наукова картина духовності є формою міждисциплінарного знання, граничною як для філософії, так і для окремих наук. У філософії вона перетворюється у спосіб вирішення світоглядних завдань (проблеми типології, єдності причинності й доцільності тощо). У науковій картині духовності можна виділити три частини: екстраполяційно-постулатну (характеризує умови постановки проблем, генералізованих до загальнонаукового рівня, через призму якого розглядаються особливості людини як цілого); проблемно-методологічну (визначається вирішення завдання формулювання єдності духовного через природничонаукове, технічне та соціогуманітарне знання); модельно-уніфікаційне (окреслює сферу вирішення генералізованих проблем). Розуміння єдності цих частин сприятиме подоланню вузькості спеціалізації, критичного самооцінювання місця своєї галузі в єдиній системі духовності, адекватному підходові до джерел, механізмів, тенденцій формування людинознавчих галузей на стику наук [8].

У гносеологічному аспекті наукова картина духовності – це специфічний узагальнений образ розумної істоти Всесвіту, а в методологічному – особливий концептуальний апарат, за допомогою якого уніфікуються результати й поняття окремих наук, знімаються бар'єри їх спеціальних мов на ґрунті філософських засобів.

Отже, на основі викладеного вище можна зробити такі висновки:

1. Методологічна парадигма проблеми духовності пов'язана з абсолютизацією результатів окремих наук, домінуванням їхніх «лідерів» на певних історичних етапах розвитку суспільства з ігноруванням процесу синтезу знань та інтеграції наук.

2. Інтеграція стикових наук у духовності продукує інтертеорію – фундамент більш ґрунтового синтезу, формування загальнонаукових понять.

3. Інтертеорія здатна перетворитися в метатеорію шляхом вищого синтезу розрізнених локальних картин світу в загальну наукову картину антропоцентризму й антропокосмізму. Метатеорія є стратегією нижчих форм інтеграції духовності, умовою зміни сучасного стилю наукового мислення.

4. Для оптимізації комплексних досліджень представників природознавства, технічного й соціогуманітарного знання необхідне створення загальнодержавного координаційного центру, учасники якого можуть бути не об'єднані

адміністративно: головним тут є проблема духовності та способи її інтеграції в метатеорію.

Разом із тим світоглядна рефлексія як момент духовності зображалася б, на нашу думку, повніше, якби враховувалося таке:

1. Під час визначення світогляду акцентувалася увага не лише на структурних елементах, а й на функціональних: «Світогляд – це система поглядів, знань, оцінок, цінностей, віри, сумнівів, ідей, ідеалів, принципів, переконань ... під кутом зору основних питань філософії, світу як цілого та місця в ньому людини». Це дало б змогу зосередитися детальніше на таких складових свідомості, як усвідомлення й самосвідомість через самовідношення, самопізнання й самооцінювання, на їхніх духовних підвалинах, якими є емоції та воля, психіка й пам'ять, а також на результатах продукування усвідомлення знань та інтуїції як синтезу логічного й дискретного у відповідних ситуаціях, з одного боку, і зв'язку самосвідомості з уявою та цілепокладанням – з іншого. Тоді б рельєф-ніша ідея виявила б себе як нереалізована мета і як форма мислення.

2. Не зайве зосереджуватися на аксіологічному ракурсі переконань, які синтезують гносеологічні та праксеологічні моменти світогляду, висвітлюють моральність як норматив поведінкових актів людини. Саме тому релігія є моральним імперативом і соціальним інтегратором.

3. Самовідношення, самопізнання й самоконтроль – інтерпретатори суцього й належного. Віра та сумніви можуть по-різному тлумачитися наукою і релігією. Деморалізація людини, колективу, суспільства небезпідставна. Значною мірою впливає на неї залишковий принцип фінансування гуманітарних сфер діяльності людини, недостатня увага до скривджених владою, до ошуканих соціальним статусом, до несправедливості як феномена суспільства. Суперечність між бажаним і дійсним дискредитує категоричний імператив І. Канта як моральний закон, паплюжить громадянську віру, множить сумніви у прийдешньому, спонукає до надії на щастя в потойбічному світі. Церква ж, незалежно від конфесій, не цурається соціальних негараздів, вникає у біди знедолених, пропонує відряду для всіх без урахування соціального статусу.

4. Хоч функціонально релігія й філософія маніфестують себе різновекторними світоглядними системами та спонукають свободу вибору, певний діалог, компроміс між ними можливий і потрібний. Він має шанс реалізуватися в життєвій практиці.

5. У сфері світогляду поступово відбувається процес самоусвідомлення, самоаналізу, самопізнання, самовдосконалення свого внутрішнього «Я» – системи внутрішніх духовних цінностей, що особливо важливо під час усебічної кризи українського суспільства.

Література

1. Починок Б.В. Вступ до філософії гуманітарних наук : [навчальний посібник] / Б.В. Починок, І.Б. Починок. – Чернівці : Чернівецький національний університет, 2013. – 364 с.
2. Філософські проблеми людинознавства. – Чернівці, 2005. – 207 с.
3. Починок Б.В. У пошуках методологічної стратегії гуманітарного знання / Б.В. Починок // Науковий вісник Чернівецького університету. Серія «Філософія». – 2001. – Вип. 101. – 95 с.
4. Марчук М.Г. Ціннісні потенції знання / М.Г. Марчук. – Чернівці : Рута, 2001. – 319 с.
5. Булатов М.О. Ноосфера і проблема людства / М.О. Булатов // Філософія. Світ людини. – К. : Наукова думка, 1999. – 230 с.
6. Лозовий В.О. Саморозвиток особистості у філософській рефлексії та соціальній : [монографія] / В.О. Лозовий, М.М. Сідак. – Х. : Право, 2006. – 254 с.
7. Кикець Г.Ю. Проблема інтеграції общественно-го знання і естествознання / Г.Ю. Кикець. – К. : Вища школа, 1978. – 176 с.
8. Грабовський С.І. Українська людина у вимірах ХХ століття: до постановки проблеми / С.І. Грабовський. – К. : Київське братство, 1997. – 118 с.
9. Ожеван М.А. Людський вимір науки та наукові «виміри» людини / М.А. Ожеван. – К. : Либідь, 1992. – 175 с.

Анотація

Троянський В. А., Мойсей А. А. Суперечності методологічної парадигми в дослідженні духовності українського народу. – Стаття.

У статті розглядаються суперечності методологічної парадигми духовності, пов'язані з різноспрямованістю дослідження, світоглядної рефлексії, виділення людиною самої себе зі світу, усвідомлення себе як суб'єкта самопізнання, самовідношення, самооцінювання, природничих, технічних і гуманітарних галузей знання, необхідністю їх синтезу та інтеграції за умови всебічної кризи українського суспільства, втрати особистістю гідних основ самореалізації та самоствердження.

Особливість методологічної інтеграції духовності в Україні полягає в тому, щоб чітко визначитися з її предметом, знайти концептуальні містки між індивідом, індивідуальністю, особистістю й суспільством, створити інтегральну систему методологічних засобів, здатних охопити в єдиному синтезі біологічну, соціальну, психологічну та духовну сфери творчої активності людини.

Ключові слова: людина, духовність, парадигма, синтез та інтеграція наукового знання, методологія, світогляд, цінність.

Аннотация

Троянский В. А., Мойсей А. А. Противоречия методологической парадигмы в исследовании духовности украинского народа. – Статья.

В статье рассматриваются противоречия методологической парадигмы духовности, связанные с разнонаправленностью исследования, мировоззренческой рефлексии, выделения человеком самого себя из мира, осознания себя как субъекта самопознания, самоотношения, самооценки, естественных, технических и гуманитарных областей знания, необходимостью их синтеза и интеграции в условиях всестороннего кризиса украинского общества, потери личности достойных основ самореализации и самоутверждения.

Особенность методологической интеграции духовности в Украине заключается в том, чтобы четко опре-

делиться с ее предметом, найти концептуальные мостики между индивидом, индивидуальностью, личностью и обществом, создать интегральную систему методологических средств, способных охватить в едином синтезе биологическую, социальную, психологическую и духовную сферы творческой активности человека.

Ключевые слова: человек, духовность, парадигма, синтез и интеграция научного знания, методология, мировоззрение, ценности.

Summary

Trojanskyi V. A., Moyses A. A. Contradictions methodological paradigm in the study of spirituality Ukrainian people. – Article.

The article examines the contradictions methodological paradigm of spirituality related to different direction

study ideological reflection allocation of himself from the world, awareness of self as the subject of self, oneself, self-esteem, natural, technical and humanitarian fields of knowledge, the need for their synthesis and integration of comprehensive crisis conditions Ukrainian society, the loss of individual dignity and self-fulfillment foundations.

Feature methodological integration of spirituality in Ukraine is therefore to clearly define its subject, find conceptual bridges between individual, individuality, personality and society, to create an integrated system of methodological tools that can capture in a single synthesis of biological, social, psychological and spiritual spheres of creative activity man.

Key words: man, spirituality, paradigm, synthesis and integration of scientific knowledge, methodology, philosophy, value.